

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2021. gada 2. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Enerģētikas hartas nolīgums – 26. pants –
Nepiemērojamība dalībvalstu starpā – Šķirējtiesas nolēmums – Pārbaude tiesā –
Dalībvalsts tiesas kompetence – Strīds starp kādas trešās valsts saimnieciskās darbības subjektu
un kādu trešo valsti – Tiesas kompetence – Enerģētikas hartas nolīguma 1. panta 6. punkts –
Jēdziens “ieguldījumi”

Lietā C-741/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *cour d'appel de Paris* (Francija) iesniedza ar 2019. gada 24. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 8. oktobrī, tiesvedībā

Moldovas Republika

pret

Komstroy LLC, *Energoalians* tiesību pārņēmēju,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilaras [*M. Vilaras*], J. Regans [*E. Regan*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] un A. Kumins [*A. Kumin*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente) un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: M. Krauzenbeka [*M. Krausenböck*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 17. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Moldovas Republikas vārdā – *M. Boccon Gibod*, *M. Ostrove* un *T. Naud*, kā arī *S. Salem*, advokāti,

* Tiesvedības valoda – franču.

- *Komstroy LLC, Energoalians* tiesību pārņēmējas, vārdā – *A. Lazimi* un *S. Nadeau Seguin*, kā arī *B. Le Bars* un *R. Kaminsky*, advokāti,
- Francijas valdības vārdā – *A. Daniel*, pārstāve,
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *D. Klebs*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *J. Ruiz Sánchez* un *S. Centeno Huerta*, pārstāves,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Aiello*, pārstāvis,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér*, pārstāvis,
- Nīderlandes valdības vārdā – *J. M. Hoogveld*, pārstāvis,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Somijas valdības vārdā – *H. Leppo*, pārstāve,
- Zviedrijas valdības vārdā – *C. Meyer-Seitz*, *A. Runeskjöld*, *M. Salborn Hodgson*, *H. Shev*, *H. Eklinder* un *R. Shahsavan Eriksson*, kā arī *O. Simonsson* un *J. Lundberg*, pārstāvji,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *B. Driessen* un *A. Lo Monaco*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *R. Vidal Puig*, *A. Biolan* un *T. Maxian Rusche*, kā arī *O. Beynet*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 3. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 1994. gada 17. decembrī Lisabonā parakstītā Enerģētikas hartas nolīguma (OV 1994, L 380, 24. lpp.; turpmāk tekstā – “EHN”), kas Eiropas Kopienu vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas Lēmumu 98/181/EK, EOTK, Euratom (1997. gada 23. septembris) (OV 1998, L 69, 1. lpp.), 1. panta 6. punktu un 26. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp Moldovas Republiku un sabiedrību *Komstroy LLC* par šķirējtiesas, kas pasludinājusi nolēmumu Parīzē (Francija) 2013. gada 25. oktobrī, kompetenci.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 EHN sastāv no preambulas un astoņām daļām, kuru skaitā ir I daļa “Definīcijas un priekšmets”, kas ietver šī nolīguma 1. un 2. pantu, II daļa “Tirdzniecība”, kurā ietilpst minētā nolīguma 3.–9. pants, III daļa “Ieguldījumu veicināšana un aizsardzība”, kas ietver tā 10.–17. pantu, un V daļa “Strīdu izšķiršana”, kurā ietilpst šī paša nolīguma 26.–28. pants.
- 4 Saskaņā ar EHN preambulu šā nolīguma slēdzējpusēs ir noslēgušas šo nolīgumu, tostarp “vēloties īstenot Eiropas Enerģētikas Hartā izteiktās iniciatīvas pamatjēdzienu, saskaņā ar ko jāveicina ekonomiskā izaugsme, liberalizējot ieguldījumu un enerģijas tirdzniecību”.
- 5 EHN 1. pantā “Definīcijas” ir paredzēts:

“Šajā Nolīgumā lietotie termini:

[..]

- 5) “Saimnieciskā darbība enerģētikas nozarē” ir saimnieciskā darbība, kas attiecas uz energomateriālu un energoproduktu izpēti, ieguvī, attīrīšanu, ražošanu, uzglabāšanu, sauszemes transportēšanu, pārvadi, sadali, tirdzniecību, tirgvedību vai pārdošanu, izņemot NI pielikumā minētos materiālus un produktus, vai saimnieciskā darbība, kas attiecas uz siltuma sadali vairākām telpām.
- 6) “Ieguldījumi” ir jebkuri aktīvi, kuri tieši vai netieši pieder ieguldītājam vai kurus tas kontrolē, un kuri ietver:
 - a) materiālo un nemateriālo, un kustamo un nekustamo īpašumu, un jebkādas īpašumtiesības, tādas kā noma, hipotēkas, aizturējuma tiesības un iekļājumus;
 - b) sabiedrību vai komercuzņēmumu, vai sabiedrības vai komercuzņēmuma akcijas, vērtspapīrus vai cita veida līdzdalību to kapitālā, kā arī obligācijas[, vērtspapīrus] un citus sabiedrības vai komercuzņēmuma parādus;
 - c) prasījumus skaidrā naudā un atlīdzību prasības par darbību saskaņā ar līgumu, kam ir ekonomiska vērtība un kas ir saistītas ar ieguldījumu;
 - d) intelektuālo īpašumu;
 - e) peļņu;
 - f) jebkādas tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar tiesību aktiem vai līgumu, vai atbilstīgi jebkādai licencei vai atļaujai, kas izsniegta likum[ā] paredzētā kārtībā un ļauj veikt saimnieciskās darbības enerģētikas nozarē.

Izmaiņas aktīvu ieguldīšanas veidā neietekmē to [ieguldījumu] raksturu, jo [..] termins “ieguldījumi” iekļauj visus ieguldījumus, gan esošus šā Nolīguma spēkā stāšanās dienā, gan tos, kas veikti pēc tās dienas, kad šis Nolīgums stāj[ie]s spēkā attiecībā uz ieguldītāja Līgumslēdzēju Pusi, kas veic ieguldījumus, un attiecībā uz Līgumslēdzēju Pusi, kuras teritorijā šie ieguldījumi ir veikti, (še turpmāk “piemērošanas diena”), ar nosacījumu, ka šis Nolīgums attiecas tikai uz tiem jautājumiem, kuri skar šādus ieguldījumus, kas veikti pēc piemērošanas dienas.

Termins “ieguldījumi” attiecas uz jebkuriem ieguldījumiem, kas saistīti ar kādu saimniecisko darbību enerģētikas nozarē, kā arī uz ieguldījumiem vai ieguldījumu kategorijām, ko Līgumslēdzēja Puse apzīmējusi savā teritorijā kā “Hartas efektivitātes projektus” un par to paziņojusi sekretariātam.

7) “Ieguldītājs” ir:

a) attiecībā uz Līgumslēdzēju Pusi:

- i) fiziska persona, kam ir Līgumslēdzējas Puses pilsonība vai valstspiederība, vai kam ir dzīvesvieta šajā Līgumslēdzējā Pusē saskaņā ar tās piemērojamajiem tiesību aktiem;
- ii) sabiedrība vai cita organizācija, kas tiek organizēta saskaņā ar minētajā Līgumslēdzējā Pusē piemērojamajiem tiesību aktiem;

b) attiecībā uz “trešo valsti” – fiziska persona, uzņēmums vai organizācija, kas, ar attiecīgajām izmaiņām, atbilst a) apakšpunktā paredzētajiem noteikumiem attiecībā uz Līgumslēdzēju Pusi.”

6 EHN 26. pants “Strīdu izšķiršana starp ieguldītāju un Līgumslēdzēju Pusi” ir noteikts:

“1. Strīdi starp Līgumslēdzēju Pusi un citas Līgumslēdzējas Puses ieguldītāju, kas attiecas uz tā ieguldījumiem pirmās Līgumslēdzējas Puses teritorijā un kas saistīti ar pirmās Līgumslēdzējas Puses III daļā noteikto saistību iespējamo nepildīšanu, pēc iespējas tiek atrisināti ar izlīgumu.

2. Ja šādus strīdus nav iespējams izšķirt atbilstīgi 1. punkta noteikumiem trīs mēnešu laikā no dienas, kad kāda no strīda pusēm ir pieprasījusi izlīgumu, ieguldītājs, kas ir šā strīda puse, var izvēlēties to izšķiršanu:

a) Līgumslēdzējas Puses, kas ir šā strīda puse, tiesās vai administratīvajās tiesās;

[vai]

b) saskaņā ar jebkuru piemērojamu, iepriekšēji saskaņotu strīdu izšķiršanas procedūru

vai

c) saskaņā ar šādiem šā panta punktiem.

3. a) Saskaņā tikai ar b) un c) apakšpunktu katra Līgumslēdzēja Puse līdz ar šo dod savu beznosacījuma piekrišanu nodot strīdus izskatīšanai starptautiskajā šķīrējtiesā vai panākt samierināšanu saskaņā ar šā panta noteikumiem.

[..]

[..]

4. Gadījumā, ja ieguldītājs izvēlas nodot strīdu izšķiršanai atbilstīgi 2. punkta c) apakšpunktam, šis ieguldītājs turpmāk dod savu rakstveida piekrišanu attiecībā uz strīda nodošanu:

a) i) Starptautiskajam ieguldījumu strīdu izšķiršanas centram, kas nodibināts saskaņā ar Konvenciju par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu piederīgajiem, kas atklāta parakstīšanai 1965. gada 18. martā Vašingtonā (še turpmāk “ICSID Konvencija”), ja gan ieguldītāja Līgumslēdzēja Puse, gan Līgumslēdzēja Puse, kas ir šā strīda puse, ir šīs ICSID Konvencijas puses;

vai

- ii) Starptautiskajam ieguldījumu strīdu izšķiršanas centram, kas izveidots saskaņā ar a) apakšpunkta i) daļā minēto konvenciju, saskaņā ar noteikumiem, ar kuriem reglamentē centra sekretariāta tiesas procesu pārvaldes papildu pasākumus [..], ja šīs ICSID Konvencijas puse ir vai nu ieguldītāja Līgumslēdzēja Puse, vai nu Līgumslēdzēja Puse, kas ir šā strīda puse, bet ne abas;

- b) vienīgajam šķīrējtiesnesim vai īpašajai *ad hoc* šķīrējtiesai, kas izveidota saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas starptautiskās tirdzniecības tiesību komisijas ([UNCITRAL]) šķīrējtiesas reglamentu [noteikumiem];

vai

- c) Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūta šķīrējtiesai [(Zviedrija)].

[..]

- 6. Atbilstīgi 4. punktam izveidotā šķīrējtiesa izskata strīdu jautājumus saskaņā ar šo nolīgumu un spēkā esošajām starptautisko tiesību normām un principiem.

[..]

- 8. Šķīrējtiesas nolēmums, kas var iekļaut procentu piešķiršanu, ir galīgs un saistošs visām strīda pusēm. [..]”

Francijas tiesības

- 7 *Code de procédure civile* [Civilprocesa kodeksa] 1520. pantā ir reglamentēti nosacījumi, ar kādiem var celt prasību par Francijā pasludināta šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu. Tajā ir paredzēts:

“Prasību atcelt šķīrējtiesas nolēmumu var celt tikai tad, ja:

1° šķīrējtiesa ir kļūdaini atzinusi savu kompetenci vai tās neesamību vai

2° šķīrējtiesa ir izveidota nelikumīgi, vai

3° šķīrējtiesa ir lēmusi, neizpildot tai uzticēto uzdevumu, vai

4° nav ievērots sacīkstes princips, vai

5° sprieduma atzīšana un izpildīšana ir pretrunā starptautiskajai sabiedriskajai kārtībai.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 Izpildot virkni 1999. gadā noslēgtu līgumu, Ukrainas ražotājs *Ukrenergo* pārdeva elektroenerģiju Ukrainas izplatītājam *Energoaliens*, kas šo elektroenerģiju tālāk pārdeva Britu Virdžīnu salās reģistrētai sabiedrībai *Derimen*, kura savukārt minēto elektroenerģiju tālāk pārdeva valsts uzņēmumam Moldovā – *Moldtranselectro* – eksportēšanai uz Moldovu. Piegādājamās elektroenerģijas apjomi tika noteikti katru mēnesi tieši starp *Moldtranselectro* un *Ukrenergo*.

Tādējādi *Ukrenergo* piegādāja šo pašu elektroenerģiju *Moldtranselectro* 1999. un 2000. gadā, izņemot laikposmu no 1999. gada maija līdz jūlijam, saskaņā ar nosacījumiem “*DAF Incoterms 1990*”, proti, līdz robežai, kas šķir Ukrainu no Moldovas Republikas, Ukrainas pusē.

- 9 *Derimen* pilnībā samaksāja *Energoalians* par šādi nopirkto elektroenerģiju maksājamās summas, lai gan *Moldtranselectro* par šo elektroenerģiju maksājamās summas *Derimen* samaksāja tikai daļēji.
- 10 2000. gada 30. maijā *Derimen* nodeva *Energoalians* savu prasījumu pret *Moldtranselectro*.
- 11 *Moldtranselectro* tikai daļēji samaksāja summu, ko tas bija parādā *Energoalians*, nododot tai savus parādus. *Energoalians* nesekmīgi mēģināja panākt šī parāda atlikuma 16 287 185,94 ASV dolāru (USD) (aptuveni 13 735 000 EUR) apmērā samaksu, vēršoties Moldovas tiesās un pēc tam Ukrainas tiesās.
- 12 Uzskatīdama, ka ar konkrētu Moldovas Republikas rīcību šajā ziņā tika būtiski pārkāptas no EHN izrietošās saistības, *Energoalians* ierosināja šī nolīguma 26. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzēto šķīrējtiesas *ad hoc* procesu.
- 13 Ar 2013. gada 25. oktobrī Parīzē pieņemtu nolēmumu šī strīda atrisināšanai izveidotā *ad hoc* šķīrējtiesa atzina, ka tai ir kompetence, un, tā kā tās ieskatā Moldovas Republika nebija izpildījusi starptautiskās saistības, tā, pamatojoties uz EHN, piesprieda šai pēdējai minētajai samaksāt zināmu naudas summu *Energoalians*.
- 14 2013. gada 25. novembrī Moldovas Republika saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 1520. pantu cēla prasību *cour d'appel de Paris* [Parīzes apelācijas tiesā] (Francija) par šī šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu, atsaucoties uz sabiedriskās kārtības noteikuma, proti, noteikuma par minētās šķīrējtiesas kompetenci, pārkāpumu.
- 15 Ar 2016. gada 12. aprīļa spriedumu *cour d'appel de Paris* atcēla minēto šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz to, ka šķīrējtiesa, kas to bija pasludinājusi, bija kļūdaini atzinusi, ka tai ir kompetence. Proti, strīds starp *Energoalians* un Moldovas Republiku attiecoties uz *Derimen* cedēto prasījumu *Energoalians*, kas bija saistīts vienīgi ar elektroenerģijas pārdošanu. Taču, tā kā pēdējā minētā neveica nekādus ieguldījumus Moldovā, šāds prasījums nevarot tikt uzskatīts par “ieguldījumiem” EHN izpratnē un pamatot šīs šķīrējtiesas kompetenci.
- 16 Pamatojoties uz sabiedrības *Komstroy*, kas kopš 2014. gada 6. oktobra ir *Energoalians* tiesību pārņēmēja, iesniegto kasācijas sūdzību, *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Francija) ar 2018. gada 28. marta spriedumu atcēla *cour d'appel de Paris* 2016. gada 12. aprīļa spriedumu, argumentējot, ka šī tiesa ir interpretējusi ieguldījumu jēdzienu, papildus izvirzīdama nosacījumu, ko EHN neparedz, un nodeva lietu atpakaļ šai apelācijas tiesai izskatīšanai citā sastāvā.
- 17 Šajā apelācijas tiesā Moldovas Republika apgalvo, ka minētajai šķīrējtiesai bija jāatsakās no savas kompetences. Vispirms tā norāda, ka prasījums, ko *Energoalians* pārņēma no *Derimen* un kas izrietēja no elektroenerģijas pārdošanas līguma, neesot “ieguldījumi” EHN 26. panta 1. punkta, lasot to kopā ar šī nolīguma 1. panta 6. punktu, izpratnē un tāpēc par to nevarēja uzsākt procesu šķīrējtiesā, kas EHN III daļā ir paredzēts konkrēti tikai attiecībā uz ieguldījumiem. Turpinājumā, pat pieņemot, ka šis prasījums varētu būt “ieguldījumi” šo tiesību normu izpratnē, tos neesot “veicis” EHN slēdzējpusē uzņēmums, jo *Derimen* ir Britu Virdžīnu salās reģistrēts uzņēmums.

Visbeidzot, minētais prasījums attiecoties uz elektroenerģijas pārdošanas darījumu, kas netika veikts Moldovas “teritorijā”, jo elektroenerģija tika pārdota un nogādāta tikai līdz robežai, kas šķir Ukrainu no Moldovas Republikas, Ukrainas pusē.

- 18 Savukārt *Komstroy* apgalvo, ka šai pašai šķīrējtiesai saskaņā ar EHN 26. pantu ir kompetence, jo ir izpildīti visi šajā pantā paredzētie nosacījumi attiecībā uz tās piekritību.
- 19 Iesniedzējtiesa uzskata – lai atrisinātu tajā celto strīdu par šķīrējtiesas kompetenci, tai ir jāizlemj, vai EHN izpratnē strīds starp Moldovas Republiku un *Energoalians* attiecas uz ieguldījumiem un, ja tas tā ir, vai šos ieguldījumus ir veikusi *Energoalians* un vai tie ir veikti Moldovas “teritorijā”.
- 20 Šādos apstākļos *cour d’appel de Paris* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
 - “1) Vai [EHN 1. panta 6. punkts] ir jāinterpretē tādējādi, ka prasījums, kurš izriet no elektroenerģijas pārdošanas līguma un kurā ieguldītājam nav paredzēts nekāds ieguldījums uzņēmējā [valstī], var būt “ieguldījums” šī panta izpratnē?
 - 2) Vai [EHN 26. panta 1. punkts] ir jāinterpretē tādējādi, ka ieguldījums ir vienas līgumslēdzējpusē ieguldītāja veikta prasījuma pirkšana, kuru ir veicis saimnieciskās darbības subjekts, kas nav no līgumslēdzējām valstīm?
 - 3) Vai [EHN 26. panta 1. punkts] ir jāinterpretē tādējādi, ka prasījums, kas pieder kādam ieguldītājam un kas ir radies no uzņēmējas valsts pierobežā piegādātas elektroenerģijas pārdošanas līguma, var būt ieguldījums, kas veikts citas līgumslēdzējpusē teritorijā, kaut arī ieguldītājs tur neveic nekādu saimniecisko darbību?”

Par Tiesas kompetenci

- 21 Eiropas Savienības Padome, Ungārijas, Somijas un Zviedrijas valdības, kā arī *Komstroy* būtībā uzskata, ka Tiesai nav kompetences atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem, jo, tā kā šī strīda puses nav Eiropas Savienības tiesību subjekti, Savienības tiesības neesot piemērojamas pamatlietā aplūkotajam strīdam.
- 22 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. pantu Tiesas kompetencē ir interpretēt Savienības iestāžu un struktūru aktus.
- 23 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka nolīgums, ko Padome noslēgusi saskaņā ar LESD 217. un 218. pantu, attiecībā uz Savienību ir vienas no tās iestādēm pieņemts akts, ka šāda nolīguma normas veido neatņemamu Savienības tiesību sistēmas daļu no tā stāšanās spēkā brīža un ka šīs tiesību sistēmas ietvaros Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālu nolēmumu par šī nolīguma interpretāciju (spriedumi, 1974. gada 30. aprīlis, *Haegeman*, 181/73, EU:C:1974:41, 3.–6. punkts; 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, 30. punkts, un 2017. gada 22. novembris, *Aebtri*, C-224/16, EU:C:2017:880, 50. punkts).
- 24 Apstāklis, ka attiecīgais nolīgums ir jaukts nolīgums, ko ir noslēgusi Savienība, kā arī daudzas dalībvalstis, pats par sevi nevar izslēgt Tiesas kompetenci izskatīt šo lietu.
- 25 Proti, ir jānorāda, ka uzdotie jautājumi attiecas uz jēdzienu “ieguldījumi” EHN izpratnē.

- 26 Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā Savienībai attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem saskaņā ar LESD 207. pantu ir ekskluzīva kompetence un attiecībā uz ieguldījumiem, kas nav tiešie ieguldījumi, tai ir dalīta kompetence (atzinums 2/15 (Brīvās tirdzniecības nolīgums ar Singapūru), 2017. gada 16. maijs, EU:C:2017:376, 82., 238. un 243. punkts).
- 27 Šādos apstākļos Tiesai ir kompetence interpretēt EHN, it īpaši, kā tas ir norādīts šī sprieduma 24. punktā, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā.
- 28 Protams, ir taisnība, ka Tiesai principā nav kompetences interpretēt starptautisku nolīgumu attiecībā uz tā piemērošanu strīdā, uz kuru neattiecas Savienības tiesības. Tas tā ir it īpaši tad, ja šāds strīds ir starp kādas trešās valsts ieguldītāju un citu trešo valsti.
- 29 Tomēr, pirmkārt, Tiesa ir nospriedusi – ja starptautiska nolīguma norma var būt piemērojama gan situācijām, uz kurām attiecas Savienības tiesības, gan situācijām, uz kurām tās neattiecas, pastāv zināma Savienības interese, lai, nepieļaujot atšķirīgas interpretācijas nākotnē, šī tiesību norma tiktu interpretēta vienvēidīgi, neatkarīgi no apstākļiem, kādos minētā norma ir jāpiemēro (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 17. jūlijs, *Giloy*, C-130/95, EU:C:1997:372, 23.–28. punkts; 1998. gada 16. jūnijs, *Hermès*, C-53/96, EU:C:1998:292, 32. punkts, kā arī 2000. gada 14. decembris, *Dior u.c.*, C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:688, 35. punkts).
- 30 Ņemot vērā šī sprieduma 26. un 27. punktā izklāstīto, tā tas ir gan attiecībā uz EHN 1. panta 6. punktu, gan EHN 26. panta 1. punktu, kuru interpretāciju lūdz iesniedzējtiesa.
- 31 It īpaši šajā ziņā ir jānorāda, ka šai tiesai lietā, kas tieši attiecas uz Savienības tiesībām, piemēram, strīdā starp kādas trešās valsts saimnieciskās darbības subjektu un dalībvalsti, varētu nākties lemt par šo pašu EHN normu interpretāciju. Tas būtu iespējams ne tikai, kā tas ir šajā gadījumā, saistībā ar prasību atcelt tādas šķīrējtiesas taisītu nolēmumu, kuras juridiskā adrese ir kādas dalībvalsts teritorijā, bet arī gadījumā, kad prasība tiktu celta atbildētājas dalībvalsts tiesās saskaņā ar EHN 26. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- 32 Otrkārt un katrā ziņā, ir jānorāda, ka pamatlietas strīda puses saskaņā ar EHN 26. panta 4. punkta b) apakšpunktu ir izvēlējušās šo strīdu nodot *ad hoc* šķīrējtiesai, kas izveidota, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas (*UNCITRAL*) šķīrējtiesas noteikumiem un saskaņā ar šiem šķīrējtiesas noteikumiem ir piekritušas, ka šķīrējtiesas vieta ir Parīzē.
- 33 Šādas šo pušu brīvi izdarītas izvēles rezultātā pamatlietā par piemērojamām kļūst Francijas tiesības kā *lex fori* atbilstoši šajās tiesībās paredzētajiem nosacījumiem un ierobežojumiem. It īpaši saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 1520. pantu Francijas tiesām ir kompetence izskatīt prasības par Francijā taisīta šķīrējtiesas nolēmuma atcelšanu šķīrējtiesas kompetences neesamības dēļ. Savienības tiesības veido katrā dalībvalstī spēkā esošu tiesību daļu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 41. punkts).
- 34 Līdz ar to, nosakot šķīrējtiesas vietu dalībvalsts teritorijā, šajā gadījumā Francijā, šīs dalībvalsts teritorijā uzsāktā šķīrējtiesas procesa vajadzībām ir jāpiemēro Savienības tiesības, kuru ievērošana saskaņā ar LES 19. pantu ir jānodrošina tiesai, kas iztiesā lietu.
- 35 LESD 267. pantā iedibinātās sadarbības starp Tiesu un valsts tiesām ietvaros tikai valsts tiesai, kas iztiesā lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams sprieduma taisīšanai,

gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedumi, 2020. gada 24. novembris, *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana), C-510/19, EU:C:2020:953, 25. punkts, un 2021. gada 15. aprīlis, Beļģijas valsts (Pēc pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas radušies apstākļi), C-194/19, EU:C:2021:270, 22. punkts).

- 36 Ir taisnība, ka 1999. gada 15. jūnija spriedumā *Andersson* un *Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:307, 28.–32. punkts), kā arī 2003. gada 15. maija spriedumā *Salzmann* (C-300/01, EU:C:2003:283, 66.–70. punkts) Tiesa uzskatīja, ka tas vien, ka uzdoto prejudiciālo jautājumu ir uzdevusi dalībvalsts tiesa, nav pietiekami, lai pamatotu tās kompetenci interpretēt Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu (1992. gada 2. maijs) (OV 1994, L 1, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “EEZ līgums”).
- 37 Tomēr šo spriedumu pamatā esošajās lietās iesniedzējtiesām bija jāpiemēro EEZ līgums situācijās, uz kurām neattiecas Savienības tiesību sistēma, jo pretēji situācijai pamatlietā šīs situācijas attiecas uz laikposmu pirms to valstu pievienošanās Savienībai, kuru tiesas bija šīs iesniedzējtiesas. Tiesa ir precizējusi, ka tās kompetence interpretēt Savienības tiesības, tostarp EEZ līgumu, attiecas uz minēto tiesību piemērošanu jaunajās dalībvalstīs tikai pēc to pievienošanās Savienībai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1999. gada 15. jūnijs, *Andersson* un *Wåkerås-Andersson*, C-321/97, EU:C:1999:307, 31. punkts, kā arī 2003. gada 15. maijs, *Salzmann*, C-300/01, EU:C:2003:283, 69. punkts).
- 38 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāuzskata, ka Tiesai ir kompetence atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

- 39 Ar pirmo jautājumu, kura tvērums ir jāizvērtē, ņemot vērā pamatlietas priekšmetu, un kurš attiecas uz tās *ad hoc* šķīrējtiesas kompetenci, kas ir taisījusi šī sprieduma 13. punktā minēto nolēmumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai EHN 1. panta 6. punkts un EHN 26. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, ka šī nolīguma slēdzējpusē uzņēmums ir ieguvis no elektroenerģijas piegādes līguma, kurš nav saistīts ar ieguldījumiem, izrietošu prasījumu, kas valsts, kura nav minētā nolīguma slēdzējpusē, uzņēmumam ir pret citu šī paša nolīguma slēdzējpusē valsts uzņēmumu, var būt “ieguldījums” šo tiesību normu izpratnē, lai gan saistībā ar šo prasījumu ieguvējs nav veicis nekādu ieguldījumu uzņēmējas nolīguma slēdzējpusē teritorijā.
- 40 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms – kā to ir norādījušas vairākas dalībvalstis, kas ir piedalījušās procesā, – ir jāprecizē, kuri strīdi starp kādu nolīguma slēdzējpusi un citas nolīguma slēdzējpusē ieguldītāju par pēdējā minētā veiktu ieguldījumu pirmās minētās teritorijā var tikt nodoti šķīrējtiesai saskaņā ar EHN 26. pantu.
- 41 Šajā ziņā ir jāprecizē – lai gan apstākļi, ka pamatlietā aplūkotais strīds, kas ir pamatots ar EHN 26. panta 2. punkta c) apakšpunktu, ir starp kādu trešās valsts saimnieciskās darbības subjektu un citu trešo valsti, šī sprieduma 22.–38. punktā norādīto iemeslu dēļ neizslēdz Tiesas kompetenci atbildēt uz šiem jautājumiem, no tā nevar secināt, ka šī EHN norma ir piemērojama arī strīdā starp kādas dalībvalsts saimnieciskās darbības subjektu un citu dalībvalsti.

- 42 Proti, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru starptautisks nolīgums nedrīkst apdraudēt ar Līgumiem noteikto kompetenču kārtību un tādējādi arī Savienības tiesību sistēmas autonomiju, kuras ievērošanu nodrošina Tiesa. Šis princips tostarp ir ietverts LESD 344. pantā, atbilstoši kuram, risinot domstarpības, kas saistītas ar Līgumu interpretāciju vai piemērošanu, dalībvalstis apņemas izmantot tikai tādas domstarpību izšķiršanas metodes, kādas paredz Līgumi (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Saskaņā ar citu Tiesas pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību autonomija gan attiecībā pret dalībvalstu tiesībām, gan starptautiskajām tiesībām ir izskaidrojama ar Savienības un tās tiesību galvenajām raksturiezīmēm, kas tostarp attiecas uz Savienības konstitucionālo uzbūvi, kā arī pašu šo tiesību raksturu. Savienības tiesības raksturo apstākļi, ka tās izriet no autonoma avota, ko veido Līgumi, ka tās ir pārākas attiecībā pret dalībvalstu tiesībām, kā arī tas, ka veselai virknei to pilsoņiem un pašām dalībvalstīm piemērojamām tiesību normām ir tiešā iedarbība. No šīm galvenajām iezīmēm ir izveidojies princips, noteikumu un savstarpēji atkarīgu tiesisko attiecību strukturēts tīkls, kas savstarpēji saista pašu Savienību un tās dalībvalstis, kā arī dalībvalstis savā starpā (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 33. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī atzinums 1/17 (*CETA* nolīgums starp Kanādu un Eiropas Savienību), 2019. gada 30. aprīlis, EU:C:2019:341, 109. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Šī autonomija tādējādi ir saistīta ar apstākli, ka Savienībai ir pašai savs konstitucionālais ietvars. Šajā ietvarā tostarp ietilpst LES un LESD normas, kurās tostarp ir paredzēti kompetenču piešķiršanas un sadales noteikumi, Savienības iestāžu un tās tiesu sistēmas darbības noteikumi, kā arī pamatnoteikumi īpašās jomās, kuri ir strukturēti tā, lai veicinātu LES 1. panta otrajā daļā atgādināto integrācijas procesu (šajā nozīmē skat. atzinumu 1/17 (*CETA* nolīgums starp Kanādu un Eiropas Savienību), 2019. gada 30. aprīlis, EU:C:2019:341, 110. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Lai garantētu šādi izveidotas tiesību sistēmas īpašo raksturiezīmju un autonomijas saglabāšanu, ar Līgumiem ir izveidota tiesu sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību saskaņīgu un vienkāršu interpretāciju. Tādēļ saskaņā ar LES 19. pantu valsts tiesām un Tiesai ir jānodrošina šo tiesību pilnīga piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī to tiesību aizsardzība tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no šīm tiesībām, jo Tiesai ir ekskluzīva kompetence sniegt minēto tiesību galīgo interpretāciju. Šajā nolūkā šī sistēma it īpaši ietver LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 35. un 36. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra, un atzinums 1/17 (*CETA* nolīgums starp Kanādu un Eiropas Savienību), 2019. gada 30. aprīlis, EU:C:2019:341, 111. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 46 Izveidojot tiesnešu dialogu tieši starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, šīs procedūras, kas ir šādi izveidotas tiesu sistēmas stūrakmens, mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību vienkāršu interpretāciju, tādējādi ļaujot nodrošināt to saskaņotību, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – pašu ar Līgumiem izveidoto tiesību raksturu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 Iepriekš minēto apsvērumu gaismā ir jāizvērtē jautājums par to, vai strīds starp kādu dalībvalsti un citas dalībvalsts ieguldītāju par ieguldījumu, ko šis pēdējais minētais ir veicis pirmajā minētajā dalībvalstī, var tikt izskatīts šķīrējtiesas procesā saskaņā ar EHN 26. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

- 48 Šajā nolūkā, pirmkārt, ir jānorāda, ka saskaņā ar EHN 26. panta 6. punktu šī paša panta 4. punktā paredzētā šķīrējtiesa lemj par strīdīgajiem jautājumiem saskaņā ar EHN, kā arī piemērojamajiem starptautisko tiesību noteikumiem un principiem.
- 49 Kā tika norādīts šī sprieduma 23. punktā, pats EHN ir Savienības tiesību akts.
- 50 No tā izriet, ka tādai šķīrējtiesai, kāda ir minēta EHN 26. panta 6. punktā, ir jāinterpretē un pat jāpiemēro Savienības tiesības.
- 51 Līdz ar to, otrkārt, ir jāpārbauda, vai tāda šķīrējtiesa iekļaujas Savienības tiesu sistēmā un, it īpaši, vai to var uzskatīt par dalībvalsts tiesu LESD 267. panta izpratnē. Proti, apstāklim, ka dalībvalstu izveidota tiesa iekļaujas Savienības tiesu sistēmā, ir tādas sekas, ka tās nolēmumi ir pakļauti tāda veida mehānismiem, kuri nodrošina Savienības tiesību normu pilnīgu efektivitāti (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Tāpat kā šķīrējtiesa, par ko ir runa lietā, kurā tika pasludināts 2018. gada 6. marta spriedums *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, 45. punkts), tāda *ad hoc* šķīrējtiesa kā EHN 26. panta 6. punktā minētā, nav dalībvalsts, šajā gadījumā – Francijas Republikas, tiesu sistēmas sastāvdaļa. Turklāt viens no galvenajiem iemesliem šī nolīguma 26. panta 2. punkta c) apakšpunkta un 4. punkta pastāvēšanai ir tieši šīs šķīrējtiesas kompetences izņēmuma raksturs salīdzinājumā ar EHN slēdzēju pušu tiesu kompetencēm. Tas tā ir vēl jo vairāk tādēļ, ka tad, ja attiecīgā šķīrējtiesa būtu viena no minētā nolīguma slēdzējpusēs, tā būtu viena no EHN 26. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajām tiesām un tādējādi EHN 26. panta 2. punkta c) apakšpunkts zaudētu jebkādu lietderīgo iedarbību.
- 53 Šī šādas šķīrējtiesas raksturiezīme turklāt nozīmē to, ka to katrā ziņā nevar kvalificēt kā “kādas dalībvalsts” tiesu LESD 267. panta izpratnē un tādējādi tā nevar vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 46. un 49. punkts).
- 54 Šādos apstākļos vēl ir jāpārbauda, treškārt, vai šādas šķīrējtiesas taisīts nolēmums it īpaši saskaņā ar LES 19. pantu ir pakļauts dalībvalsts tiesas pārbaudei un vai šī pārbaude var nodrošināt tādu Savienības tiesību ievērošanu pilnībā, kas garantē, ka Savienības tiesību jautājumi, ko šai šķīrējtiesai varētu nākties izskatīt, attiecīgā gadījumā var tikt nodoti Tiesai saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 55 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar EHN 26. panta 8. punktu šķīrējtiesas nolēmumi ir galīgi un saistoši attiecīgā strīda pusēm. Turklāt, piemērojot EHN 26. panta 4. punktu, tāds strīds kā pamatlietā tostarp var tikt nodots *ad hoc* šķīrējtiesai, pamatojoties uz *UNCITRAL* šķīrējtiesas noteikumiem, jo saskaņā ar šiem šķīrējtiesas noteikumiem šī šķīrējtiesa nosaka pati savu procesuālo kārtību.
- 56 Šajā gadījumā, kā ir atgādināts šī sprieduma 32. punktā, strīda pamatlietā puses saskaņā ar EHN 26. panta 4. punkta b) apakšpunktu ir izvēlējušās šo strīdu nodot *ad hoc* šķīrējtiesai, kas ir izveidota, pamatojoties uz *UNCITRAL* šķīrējtiesas noteikumiem, un tādējādi saskaņā ar šiem šķīrējtiesas noteikumiem ir piekritušas, ka šķīrējtiesas vieta ir Parīzē, kas ir padarījis Francijas tiesības par piemērojamām tiesvedībai iesniedzējtiesā saistībā ar šīs šķīrējtiesas taisītā nolēmuma pārbaudi.

- 57 Tomēr iesniedzējtiesa šādu pārbaudi tiesā var veikt tikai tad, ja to atļauj tās dalībvalsts tiesības. Civilprocesa kodeksa 1520. pantā ir paredzēta tikai ierobežota pārbaude, kas tostarp attiecas uz šķīrējtiesas kompetenci.
- 58 Ir taisnība, ka attiecībā uz komerclietu šķīrējtiesām Tiesa ir lēmusi, ka prasības saistībā ar šķīrējtiesas procesa efektivitāti attaisno to, ka dalībvalstu tiesu veiktajai pārbaudei par šķīrējtiesu nolēmumiem ir ierobežots raksturs, ar nosacījumu, ka šīs pārbaudes ietvaros var izvērtēt Savienības tiesību pamatnormas un attiecīgā gadījumā vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 59 Tomēr šķīrējtiesas process, kāds tas ir paredzēts EHN 26. pantā, atšķiras no komerclietu šķīrējtiesu procesa. Proti, ja otrā minētā procesa pamatā ir attiecīgo pušu gribas autonomija, turpretī pirmais minētais process izriet no nolīguma, ar ko dalībvalstis saskaņā ar EHN 26. panta 3. punkta a) apakšpunktu ir vienojušās atteikties no savu tiesu kompetences un tāvad no tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas, ko atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai tām ir jāievieš jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 34. punkts), ņemot vērā, ka strīdi var būt saistīti ar šo tiesību interpretāciju vai piemērošanu. Šādos apstākļos iepriekšējā punktā minētie apsvērumi attiecībā uz komerclietu šķīrējtiesām nav piemērojami tāda veida šķīrējtiesas procesam kā tas, kurš ir paredzēts EHN 26. panta 2. punkta c) apakšpunktā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 55. punkts).
- 60 Ņemot vērā visas šī sprieduma 48.–59. punktā atgādinātās šķīrējtiesas raksturiezīmes, ir jāuzskata – ja EHN 26. panta normas, kas ļauj uzticēt šādai šķīrējtiesai strīda atrisināšanu, varētu tikt piemērotas strīdam starp kādas dalībvalsts ieguldītāju un citu dalībvalsti, tas nozīmētu, ka, noslēgdamas EHN, Savienība un dalībvalstis, kas ir tā slēdzējas puses, ir izveidojušas tādu strīdu noregulēšanas mehānismu, ar kuru var izslēgt, ka šie strīdi, lai gan tie varētu attiekties uz Savienības tiesību interpretāciju vai piemērošanu, tiktu atrisināti veidā, kas garantē šo tiesību pilnīgu efektivitāti (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 56. punkts).
- 61 Ir taisnība, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru starptautisks nolīgums, ar ko ir paredzēts izveidot tiesu, kuras uzdevums ir interpretēt šī nolīguma normas un kuras nolēmumi ir saistoši Savienības iestādēm, ieskaitot Eiropas Savienības Tiesu, principā nav nesaderīgs ar Savienības tiesībām. Proti, Savienības kompetence starptautisko attiecību jomā un tās tiesībspēja slēgt starptautiskus nolīgumus noteikti ietver iespēju pakļaut savu rīcību ar šiem nolīgumiem izveidotas vai izraudzītas tiesas nolēmumiem attiecībā uz nolīgumu noteikumu interpretāciju un piemērošanu, ja vien tiek ievērota Savienības un tās tiesiskās iekārtas autonomija (spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 62 Tomēr Savienības kompetences īstenošana starptautiskā jomā nevar sniegties tik tālu, lai ļautu starptautiskā nolīgumā paredzēt noteikumu, saskaņā ar kuru tāds strīds starp kādas dalībvalsts ieguldītāju un citu dalībvalsti, kas attiecas uz Savienības tiesībām, var tikt izslēgts no Savienības tiesu sistēmas tādā veidā, kas negarantē šo tiesību pilnīgu efektivitāti.

- 63 Proti, šāda iespēja, kā Tiesa ir nospriedusi lietā, kurā tika pasludināts 2018. gada 6. marta spriedums *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, 58. punkts), un kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 83. punktā, varētu likt apšaubīt Līgumos noteikto tiesību autonomijas un būtības saglabāšanu, kas it īpaši tiek nodrošināta ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru.
- 64 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka, neraugoties uz starptautiskā nolīguma, kurā ietilpst tāda tiesību norma kā EHN 26. pants, daudzpusējo raksturu, šī norma patiesībā reglamentē divpusējās attiecības starp divām līgumslēdzējām pusēm analogi kā divpusējā ieguldījumu līgumā, par ko ir runa lietā, kurā tika pasludināts 2018. gada 6. marta spriedums *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, 58. punkts).
- 65 No tā izriet, ka, lai gan ar EHN dalībvalstīm var tikt noteikts pienākums ievērot šķirējtiesas mehānismus, kas tajā ir paredzēti to attiecībās ar trešo valstu, kuras arī ir šī nolīguma slēdzējas puses, ieguldītājiem attiecībā uz ieguldījumiem, ko šie pēdējie minētie ir veikušas šajās dalībvalstīs, Savienības tiesību autonomijas un būtības saglabāšana nepieļauj, ka ar EHN varētu tikt noteikti tādi paši pienākumi starp dalībvalstīm.
- 66 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka EHN 26. panta 2. punkta c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nav piemērojams strīdiem starp kādu dalībvalsti un citas dalībvalsts ieguldītāju par pēdējā minētā veiktu ieguldījumu pirmajā minētajā dalībvalstī.
- 67 Turpinājumā jānorāda, ka saskaņā ar EHN 1. panta 6. punkta pirmo daļu ar jēdzienu “ieguldījumi” ir apzīmēti “jebkuri aktīvi, kuri tieši vai netieši pieder ieguldītājam vai kurus tas kontrolē”, kas ietver vienu no šīs tiesību normas a)–f) apakšpunktā minētajiem elementiem. Turklāt EHN 1. panta 6. punkta trešajā daļā tostarp ir precizēts, ka termins “ieguldījumi” “attiecas uz jebkuriem ieguldījumiem, kas saistīti ar kādu saimniecisko darbību enerģētikas nozarē”. No tā izriet, ka šīs tiesību normas pirmajā daļā ir definēts pats “ieguldījumu” jēdziens, savukārt minētās tiesību normas trešajā daļā ir precizēts, ka neviens no ieguldījumiem, kas atbilst pirmajā daļā sniegtajai definīcijai, neietilpst EHN piemērošanas jomā, jo tā attiecas tikai uz ieguldījumiem, kuri saistīti ar saimniecisku darbību enerģētikas nozarē.
- 68 Tādējādi vispirms ir jāpārbauda, vai prasījums, kas izriet no elektroenerģijas piegādes līguma, ietilpst EHN 1. panta 6. punkta pirmajā daļā minētajā jēdzienā “ieguldījumi”, un apstiprinošas atbildes gadījumā pēc tam ir jāpārbauda, vai šāds ieguldījums ir saistīts ar saimniecisku darbību enerģētikas nozarē šīs tiesību normas trešās daļas izpratnē.
- 69 Attiecībā uz EHN 1. panta 6. punkta pirmajā daļā minēto jēdzienu “ieguldījumi” ir jākonstatē, ka šo jēdzienu raksturo divi kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, tiem ir jābūt tādiem, kas tieši vai netieši pieder ieguldītājam vai ko tas kontrolē, un, otrkārt, tiem ir jāietver vismaz viens no šīs tiesību normas a)–f) apakšpunktā minētajiem elementiem.
- 70 Attiecībā uz pirmo nosacījumu ir jākonstatē, ka tas šajā gadījumā ir izpildīts. Proti, prasījums, kas izriet no elektroenerģijas piegādes līguma, ir tāds, kas tieši pieder ieguldītājam, tomēr ir jāprecizē, ka EHN 1. panta 7. punktā definētais un tostarp EHN 26. panta 1. punktā izmantotais termins “ieguldītājs” attiecībā uz tādu līgumslēdzēju pusi kā Ukraina apzīmē arī jebkuru uzņēmumu, kas darbojas saskaņā ar tiesību aktiem, kuri ir piemērojami šīs nolīguma slēdzējas puses teritorijā. Līdz ar to *Komstroy* ir jāuzskata par ieguldītāju, kam tieši pieder aktīvi prasījuma formā, kurš izriet no elektroenerģijas piegādes līguma. Šajā ziņā ir jāprecizē, ka tas, ka *Komstroy* ir ieguvusi prasījumu no tādas valsts uzņēmuma, kas nav EHN slēdzēja puse, nevar likt apšaubīt tā

“ieguldītāja” statusu EHN izpratnē, jo – kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumā 138. punktā – ieguldījumu saskaņā ar pašu EHN 1. panta 7. punktu var īstenot valsts, kas nav EHN slēdzēja puse, saimnieciskās darbības subjekts.

- 71 Attiecībā uz otro nosacījumu ir jākonstatē, ka uz prasījumu, kas izriet no elektroenerģijas piegādes līguma, *a priori* varētu attiekties gan EHN 1. panta 6. punkta pirmās daļas c) apakšpunkts, gan EHN 1. panta 6. punkta pirmās daļas f) apakšpunkts.
- 72 Pirmkārt, attiecībā uz EHN 1. panta 6. punkta pirmās daļas f) apakšpunktu jēdzienā “ieguldījumi” šīs tiesību normas izpratnē ir ietvertas “jebkādas tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar [...] līgumu [...] un ļauj veikt saimnieciskās darbības enerģētikas nozarē”. Prasījums var tikt uzskatīts par “tiesībām, kas piešķirtas saskaņā ar [...] līgumu”. Tomēr, kā ģenerālvokāts būtībā ir norādījis secinājumā 122. punktā, prasījums, kas izriet no vienkārša elektroenerģijas pirkuma līguma, pats par sevi nav uzskatāms par piešķirtu saimnieciskās darbības veikšanai enerģētikas nozarē.
- 73 Otrkārt, runājot par EHN 1. panta 6. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu, ir jānorāda, ka šajā tiesību normā ir precizēts, ka jēdziens “ieguldījumi” ietver “likvīdus prasījumus vai tiesības uz pakalpojumiem saskaņā ar līgumu ar saimniecisku vērtību, kas saistītas ar ieguldījumu”. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai prasījums, kas izriet no elektroenerģijas piegādes līguma, var tikt pielīdzināts šādiem prasījumiem.
- 74 Šajā ziņā, pirmām kārtām, ir jānorāda, ka pamatlietā aplūkotais parāds ir likvīds, jo no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tas ir naudas summas prasījums un, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 11. punktā, tā vērtība naudas izteiksmē ir 16 287 185,94 USD.
- 75 Otrām kārtām, šī prasījuma pamatā ir līgums, proti, starp *Moldtranselectro* un *Derimen* noslēgts līgums par elektroenerģijas piegādi, kuram ir ekonomiska vērtība, ņemot vērā, ka saskaņā ar vienošanos par šo piegādi bija jāmaksā noteikta naudas summa.
- 76 Tādējādi, trešām kārtām, vēl ir jānosaka, vai minētā prasījuma pamatā ir ar ieguldījumu saistīts līgums.
- 77 Šajā ziņā nekas Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos neļauj uzskatīt, ka starp *Moldtranselectro* un *Derimen* noslēgts elektroenerģijas piegādes līgums ir saistīts ar kādu citu darījumu neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav ieguldījums.
- 78 Līgumiskās attiecības starp *Moldtranselectro* un *Derimen* attiecās tikai uz elektroenerģijas piegādi, jo šo elektroenerģiju ražo citi Ukrainas saimnieciskās darbības subjekti, kas to tikai pārdeva *Derimen*.
- 79 Šajā ziņā ir jāuzskata, ka vienkāršs piegādes līgums ir komercdarījums, kas pats par sevi nevar būt “ieguldījumi” EHN 1. panta 6. punkta izpratnē, pat neatkarīgi no tā, vai attiecīgā darījuma kvalificēšanai par ieguldījumiem ir nepieciešams, lai būtu veiktas investīcijas.
- 80 Jebkāda citāda šīs tiesību normas interpretācija atņemtu lietderīgo iedarbību skaidrajai nošķiršanai, kas EHN ir paredzēta starp tirdzniecību, ko reglamentē šī nolīguma II daļa, un ieguldījumiem, ko reglamentē tā III daļa.

- 81 Šāda nošķiršana atspoguļo EHN mērķi, kāds izriet no tā preambulas, proti, saskaņā ar šo mērķi ir “jāveicina ekonomiskā izaugsme, liberalizējot ieguldījumu un enerģijas tirdzniecību”. Šo divu veidu pasākumi atbalsojas šī nolīguma struktūrā, kas reglamentē, pirmkārt, ieguldījumus un, otrkārt, tirdzniecību.
- 82 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka EHN 26. pants ir piemērojams strīdiem par iespējamu no šī nolīguma III daļas izrietošo pienākumu neizpildi saistībā ar ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību, nevis saskaņā ar tā II daļu, kas attiecas uz tirdzniecību. Šī nošķiršana atspoguļo vienu no galvenajiem iemesliem tādu īpašu aizsardzības noteikumu ārvalstu ieguldītājiem pastāvēšanai, kuri ir saistīti ar to, ka ieguldījumu darījumi ietver tādu līdzekļu iesaldēšanu ārvalstīs, kurus strīda gadījumā parasti nevar viegli repatriēt.
- 83 Šajā gadījumā neviens elements, kas ir darīts zināms Tiesai, neļauj izslēgt, ka *Derimen* būtu varējusi pārorientēt elektroenerģijas piegādi *Moldtranselectro* un piedāvāt to citiem saimnieciskās darbības subjektiem, vēl jo vairāk tāpēc, ka šīs elektroenerģijas ražošana pati par sevi katrā ziņā bija atkarīga no pasūtījumiem, ko *Moldtranselectro* adresēja tieši *Ukrenergo*, lai gan šī pēdējā minētā šo elektroenerģiju pārdeva *Energoalians*, kura savukārt to pārdeva tālāk *Derimen*. Šādos apstākļos *Derimen* būtu varējusi pārtraukt vai samazināt elektroenerģijas piegādi *Moldtranselectro*, un tas nenozīmē, ka tās līdzekļi tiktu iesaldēti Moldovā.
- 84 Tā kā pamatlietā aplūkotais parāds nav “ieguldījumi” EHN 1. panta 6. punkta pirmās daļas izpratnē, nav jāpārbauda, vai ir izpildīts šīs tiesību normas trešajā daļā paredzētais un šī sprieduma 67. un 68. punktā minētais nosacījums.
- 85 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka EHN 1. panta 6. punkts un EHN 26. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, ka šī nolīguma slēdzējpusē uzņēmums ir ieguvis no elektroenerģijas piegādes līguma, kurš nav saistīts ar ieguldījumiem, izrietošu prasījumu, kas valsts, kura nav minētā nolīguma slēdzējpusē, uzņēmumam ir pret citu šī paša nolīguma slēdzējpusē valsts uzņēmumu, nav “ieguldījumi” šo tiesību normu izpratnē.

Par otro un trešo jautājumu

- 86 Ņemot vērā atbildi, kas sniegta uz pirmo jautājumu, uz otro un trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 87 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1994. gada 17. decembrī Lisabonā parakstītā Enerģētikas hartas nolīguma, kas Eiropas Kopienų vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas Lēmumu 98/181/EK, EOTK, Euratom (1997. gada 23. septembris), 1. panta 6. punkts un 26. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, ka šī nolīguma slēdzējpusē uzņēmums ir ieguvis no elektroenerģijas piegādes līguma, kurš nav saistīts ar ieguldījumiem, izrietošu prasījumu, kas valsts, kura nav minētā nolīguma slēdzējpusē, uzņēmumam ir pret citu šī paša nolīguma slēdzējpusē valsts uzņēmumu, nav “ieguldījumi” šo tiesību normu izpratnē.

[Paraksti]